

Andorra i el sentiment europeista

Arnau COLOMINAS i NAVARRO

*Vagi per endavant que ni sóc psicòleg ni polític, que no pretenc fer un treball seriós sobre el sentiment europeista, sinó que el que hi ha aquí escrit és fruit de l'observació que m'ha permès la meua feina a la premsa i alhora es basa en el meu estricte punt de vista personal i possiblement erroni.

Il·lusió: alegria, entusiasme, que hom experimenta amb l'esperança o realització d'alguna cosa agradable.

Ens fa il·lusió als ciutadans d'Andorra ser europeus? Dit d'una altra manera, hi tenim entusiasme? Ens generaria alegria ser europeus?

En gran part, la Unió Europea en els seus inicis volia beure de la mateixa aigua que ho feien els Estats Units d'Amèrica. Una confederació d'estats (per bé que amb una administració política diferent que li permetés mantenir els equilibris d'ego nacionals).

Van començar sis estats creant la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer l'any 1951. Es venia de diverses dictadures en el si d'alguns estats i dues guerres mundials que eren els equilibris de diferents potències per tal d'imposar-se a altres.

Amb el Tractat de Maastricht del 1992 es va implantar la lliure circulació de persones entre els territoris, és a dir, que un europeu podia anar a treballar i viure a un altre país europeu com si fos nacional, amb menys (no inexistent) burocràcia.

Els acords de Schengen van implantar la lliure circulació de mercaderies. Les fronteres físiques desapareixien gairebé del tot entre països i les empreses podien comprar i vendre entre països europeus sense aranzels que gravin aquestes operacions.

Es va crear el Parlament Europeu, la Comissió Europea i el Consell de la Unió Europea, que exerceix la funció legislativa. Cada país aporta els seus membres al Parlament i la presidència del Consell és rotatòria (per allò dels egos nacionals que dèiem). Tot aquest sistema legislatiu s'encarrega de fer normes supranacionals –per sobre de les dels diferents països– i per tant, de temes comuns a tota la Unió que no molestin gaire a segons quin país.

Fins i tot es va crear un *exèrcit europeu*, amb diverses forces armades de diferents països d'entre els 28, per garantir la seguretat de la UE i alhora desenvolupar programes d'ajuda tant interior com exterior.

Però el que no s'ha sabut crear, a dia d'avui, és una identitat europea. Europa, doncs, hauria de ser un projecte de butxaca i alhora de cor, d'economia però també de sentiments. El projecte europeu és culturalment artificial: es vol construir allò que no existeix. Una cultura uniformada però amb concessions que tan sols són això: concessions.

Comparem-ho amb Amèrica i ja em permetreu que generalitzi i sintetitzi molt (massa) en tots els aspectes.

Els Estats Units, quan es creen, ho fan des d'un punt de vista d'oposició: "Som americans perquè no volem ser una altra cosa, ni espanyols ni britànics ni francesos...". No hi eren tots els estats d'ara, però s'hi van anar incorporant a poc a poc, com a la Unió Europea.

Quan es creen els Estats Units, ja es fa amb una visió unificadora pel que fa a la circulació de persones i mercaderies, i neix el dòlar com a moneda pròpia i comuna.

L'exèrcit americà, hereu del que va lluitar per independitzar-se, es reformula, però lògicament sense fronteres internes.

La identitat nacional americana neix per definir el que són els seus ciutadans contraposant-se al que no són i altres volen que segueixin sent: espanyols, britànics o francesos, per exemple. Es forja entre guerres i, permeteu-me l'expressió, d'alguna manera renegant del passat de cadascun dels seus ciutadans.

D'aquesta manera, un senyor de Buffalo, per exemple, se sent americà. I potser és fill d'alemanys, mexicans o australians, no importa. Un senyor de Nou Mèxic se sent americà i possiblement sigui fill de persones nascudes a Centreamèrica o a Amèrica del Sud, però se sent nord-americà, té la bandera de les barres i estrelles al porxo de casa seva i potser fins i tot s'apunta a l'exèrcit per tal de servir el país.

En canvi, un senyor de Sevilla se sent espanyol. És europeu, ho sap, potser en té una mica de sentiment de pertinença però és espanyol per sobre de tot. Un senyor de Munic se sent alemany, mira Europa més o menys de reüll entenent que és una realitat, però se sent alemany. Tots dos voten en unes eleccions europees, van votar una constitució europea que probablement no s'havien llegit i quan veuen el president del Consell d'Europa o de la Comissió Europea no s'hi senten identificats. Al marge de la seva ideologia política no el senten *dels seus*. Europa no ha sabut cultivar un sentiment de pertinença. Dèiem que un mexicà que arriba als Estats Units acaba tenint aquest sentiment de pertinença al país que l'ha acollit, ha desenvolupat una simpatia, una alegria i un entusiasme cap al lloc on viu sense perdre (o sí) les seves arrels o el seu idioma. Un marroquí que arriba a qualsevol país d'Europa no desenvoluparà aquest entusiasme, simpatia o alegria per ser europeu. Possiblement, ho farà pel país que l'ha acollit, però no per Europa.

Qui té un fort sentiment europeu? Possiblement, aquelles persones que han de viatjar molt sovint entre diversos dels estats per feina. O aquells que han viscut a diferents dels països de la Unió i han anat amunt i avall. O fins i tot alumnes d'Erasmus que un cop acabada la seva aventura estudiantil se senten més europeus que no pas abans.

El sentiment europeu va a la baixa, cada cop hi ha més veus que, amb un fort populisme, no

ho negarem, reneguen d'Europa. Alguns reneguen d'aquesta Europa i aspiren a canviar-la; d'altres en reneguen perquè no la senten seva, ni la sentiran probablement mai.

El Regne Unit es troba enmig del difícil procés d'abandonar la UE. Un Brexit guanyat pels pèls va significar una sotragada molt important per a Europa, sobretot perquè el Regne Unit és una peça clau per als equilibris de la gran balança europea. I nosaltres volem entrar a Europa en el mateix moment en què el Regne Unit en marxa.

França té un nou president europeista, amb voluntat de ferro per intentar millorar la Unió i és un dels països on, segons un estudi de la Fundació Europea d'Estudis Progressistes publicat fa un mes a *Le Monde*, el sentiment europeista augmenta després del Brexit. Els altres països on s'ha incrementat aquest sentiment són Alemanya, Bèlgica, Espanya, Itàlia i Polònia. Alhora, tots volen –segons l'enquesta– una concentració al voltant dels països de l'eurozona i un clar rebuig d'una nova ampliació en relació amb Turquia i Ucraïna. Per cert, l'enquesta no parla de l'ampliació amb els petits estats. I no és estrany, ja que la UE mai no ha establert una política específica per a la integració d'aquests països. Almenys, fins ara.

Des de 1973, la sensació que pertànyer a la UE és una cosa bona, és compartida per una clara majoria dels europeus. A més, la sensació que el seu país s'ha beneficiat de la pertinença a la UE ha estat majoria des de 1983 fins a arribar al seu nivell més alt, el 2015. Especialment, en època de crisi. Però des de llavors aquesta valoració ha patit un sotrac. Hi ha ciutadans que no veuen Europa útil. Només com un mer òrgan administratiu, burocràtic que no els soluciona res. Això ajuda els populismes de la dreta a guanyar adeptes que volen marxar d'Europa. Es veu a França amb Marine LePen, a Holanda amb Geert Wilders o a Grècia amb Nikos Michaloliakos, a més d'altres partits en auge a Itàlia, Alemanya, Finlàndia, Dinamarca, Suècia i Hongria. Però també partits d'esquerres que, tot i creure en Europa, creuen en una altra Europa més a prop de les persones i de les seves necessitats, com Pablo Iglesias, a Espanya; Mélenchon, a França, i la gent de la CUP, a Catalunya. Noves formacions polítiques, o renovades, que des del seu particular punt de vista volen una Europa que els alegri i els entusiasmi.

Però tornant aquí. Andorra està entusiasmada amb Europa? Els ciutadans d'Andorra estan entusiasmats, o millor dit, alegres amb el fet que Andorra entri, encara que com a país tercer, a Europa?

Si sortíssim al carrer a fer aquestes preguntes, quins resultats tindríem? Què n'opinen els comerciants, hostalers, tabaquers, constructors, etcètera? Què n'opinen els actors empresarials? I els socials? I els culturals?

Ara per ara, la majoria dels inputs que reben aquests sectors, i tots nosaltres, estan relacionats amb la incertesa. No sabem què passarà amb la lliure circulació de persones que ens pot prendre la feina. No sabem si podrem seguir guanyant-nos la vida amb el tabac. No sabem si una gran empresa forana podrà venir a fer el mateix que nosaltres però és clar, amb uns preus molt més ajustats per volum. No sabem com acabaran les negociacions. Des de Govern ens insisteixen que tot va bé, que tot segueix el seu curs normal i que les negociacions van per on han d'anar. Des de l'oposició es queixen constantment que no tenen prou informació sobre com van aquestes negociacions i que no s'estan fent bé, afirmen que el Govern no sap cap on va amb aquest tema però alhora no aporten cap alternativa sòlida. Però el que és cert és

que només es parla de negociacions, lleis, tractats, impostos, quotes i terminis per adaptar-s'hi. El ciutadà no sap en què l'ajudarà ser europeu o en què el pot perjudicar.

No és cap secret que Andorra basa la seva economia en un sistema antitètic al que predomina a Europa, i és francament difícil que puguem satisfer totes les exigències de la Unió, per això són importants les negociacions.

D'aquesta manera, és complicat fer-se il·lusions, generar aquesta alegria i aquest entusiasme, ser capaços de fer un front ciutadà unit d'alegria cap a un sentiment de pertinença a Europa i som davant del perill de caure en el sac dels que consideren la UE com una sèrie de lleis, burocràcia i lluny del ciutadà.

Els ciutadans no podem mirar-nos-ho com si no hi tinguéssim res a veure, no podem esperar que tot ens ho solucionin els polítics, també és responsabilitat nostra dir quina Europa volem i com ens hi sentiríem a gust.

Amau Colominas i Navarro,
director d'*El Periòdic d'Andorra*